

Beleidskader gemeente Weert

Een humanitaire ramp in het buitenland, en dan?

Inleiding

Met enige regelmaat wordt de wereldbevolking opgeschrikt door een ramp en worden Nederlandse gemeenten gevraagd een bijdrage te leveren aan noodhulp of wederopbouw van het getroffen gebied. Gemeenten hebben hierin geen wettelijk taak maar voelen zich mogelijk wel moreel verplicht.

Een leveren van een geldelijke bijdrage is één mogelijkheid. Het gaat hierbij om gemeenschapsgeld. De besteding moet dus goed beredeneerd, effectief en efficiënt zijn. Het overmaken van een geldelijke bijdrage is echter niet de enige mogelijkheid om hulp te bieden en/of betrokkenheid te tonen. Ook het ondersteunen/faciliteren van lokaal particulier initiatief kan hiervoor een goed middel zijn.

Aanleiding

Met voorliggend beleidskader wordt uitvoering gegeven aan de wens van de gemeenteraad van Weert om voor de situatie dat zich een humanitaire ramp voordoet, een vastgesteld kader ter beschikking te hebben waaraan hulpvragen getoetst kunnen worden en waarop besluitvorming gebaseerd kan worden.

Doelstelling

Het zet de verschillende mogelijkheden op een rijtje en draagt criteria aan op basis waarvan keuzes kunnen worden gemaakt.

Bij het opstellen is met name gebruik gemaakt van:

1. de VNG-leidraad "Een ramp in het buitenland, en dan?"¹,
2. het "Protocol samenwerking VNG en SHO"²,
3. de in Weert genomen besluiten bij humanitaire rampen in de periode 2001 – 2012³ en
4. het wettelijk kader voor verlening van bijzondere bijstand⁴.

Mogelijke hulpvormen

Hulp door de rijksoverheid

Noodhulp is de EHBO van ontwikkelingssamenwerking.

Nederland geeft noodhulp wanneer een land dat is getroffen door een ramp of oorlog daar zelf om vraagt. Er gelden daarbij een aantal regels. Het moet gaan om:

- een levensbedreigende situatie;
- het verlichten van het lijden van (de meest kwetsbare) mensen;
- hulp naar behoefte (niet meer en niet minder);
- onpartijdige hulp (dus ongeacht ras, religie, politieke overtuiging of geslacht);
- aanpassing aan de plaatselijke omstandigheden en gebruiken.

De hulp wordt vrijwel altijd gegeven via internationale partners zoals de Verenigde Naties (VN) of het Internationale Rode Kruis of daarmee samenwerkende partners.

¹ Bijlage 1

² Bijlage 2

³ Bijlage 3

⁴ Bijlage 4, vragen en antwoorden in Tweede Kamer over *het verstrekken van gratis vliegtickets aan bijstandsgerechtigden met familie in het door de aardbeving getroffen gebied in Marokko* (Aanhangsel van de Handelingen Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004).

Hulpvraag aan gemeenten

Bij een ramp wordt ook regelmatig hulp aan de gemeenten gevraagd. Het is belangrijk om als gemeente voldoende helder te hebben welke (wettelijke) mogelijkheden er zijn en ook welke keuze(s) op lokaal draagvlak (kan)(kunnen) rekenen.

Ook moet duidelijk zijn wanneer we spreken van een humanitaire ramp waarop dit beleidskader van toepassing is.

Als belangrijkste richtpunt hiervoor geldt het openen van Giro 555 door de

Samenwerkende Hulp Organisaties (SHO) = start nationale actie.

Hiervoor zijn met name volgende criteria van belang:

- de omvang van de ramp en het aantal slachtoffers;
 - het ontbreken van voldoende capaciteit (financiële draagkracht) van de getroffen landen om adequaat hulp te bieden en het wederopbouwproces in te gaan;
 - het bestaan van goede contacten en kanalen in de getroffen landen en gebieden, die garanderen dat de hulp op de goede plaats komt;
 - de interesse en het draagvlak in de Nederlandse samenleving om hulp te bieden
- (bron: Samenwerkende Hulporganisaties).

De SHO richten zich primair op het verlenen van **noodhulp**.

Zodra de SHO een nationale actie start, komt ook de **Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)** voor haar leden (de gemeenten) in actie.

De VNG is geen noodhulporganisatie, maar kan en wil in bepaalde rampsituaties door de samenwerking met plaatselijke overheden, in een door een ramp getroffen gebied een rol spelen bij de **wederopbouw**. Zij vervult hierbij een coördinerende en faciliterende rol.

Binnen drie dagen na de start van een nationale actie, informeert de VNG haar leden hierover middels een Ledenbrief.

Op basis van afspraken tussen VNG en de SHO kan VNG International eventueel voorstellen op het gebied van gemeentelijke wederopbouwprojecten na rampen, ter (co)financiering voorleggen bij de SHO.

Welke keuzes heeft de gemeente bij een hulpvraag?

Door de VNG is een stroomschema ontwikkeld dat als hulpmiddel kan dienen bij de besluitvorming. Welke vorm van hulp er ook gekozen wordt, de besteding van gemeentelijke bijdragen is niet zonder risico en kan dus onderhevig zijn aan kritiek. Bij een financiële bijdrage gaat het om belastinggeld, dus de besteding moet beredeneerd, effectief en efficiënt zijn. Ook wettelijk gezien zijn er grenzen aan hetgeen mogelijk is.

Of een gemeente iets gaat geven of doen hangt af van een combinatie van factoren zoals de omvang van de ramp, de media-aandacht, eventuele banden met het getroffen gebied en van lokaal draagvlak.

Een gemeente hoeft niet bij iedere ramp een bijdrage te leveren.

Wanneer een gemeente of diens burgers geen bijzondere band hebben met het getroffen gebied, kan besloten worden om de hulp over te laten aan de rijksoverheid, de individuele burgers of gemeenten die een dergelijke band wel hebben.

Giro 555 van de Samenwerkende Hulp Organisaties (SHO) is zeer bekend bij gemeenten.

De gelden die hierop worden gestort zijn met name bedoeld voor noodhulp. Via de samenwerking met de VNG kunnen gelden die op giro 555 gestort zijn, onder bepaalde voorwaarden ook gebruikt worden voor (co)financiering van gemeentelijke wederopbouwprojecten.

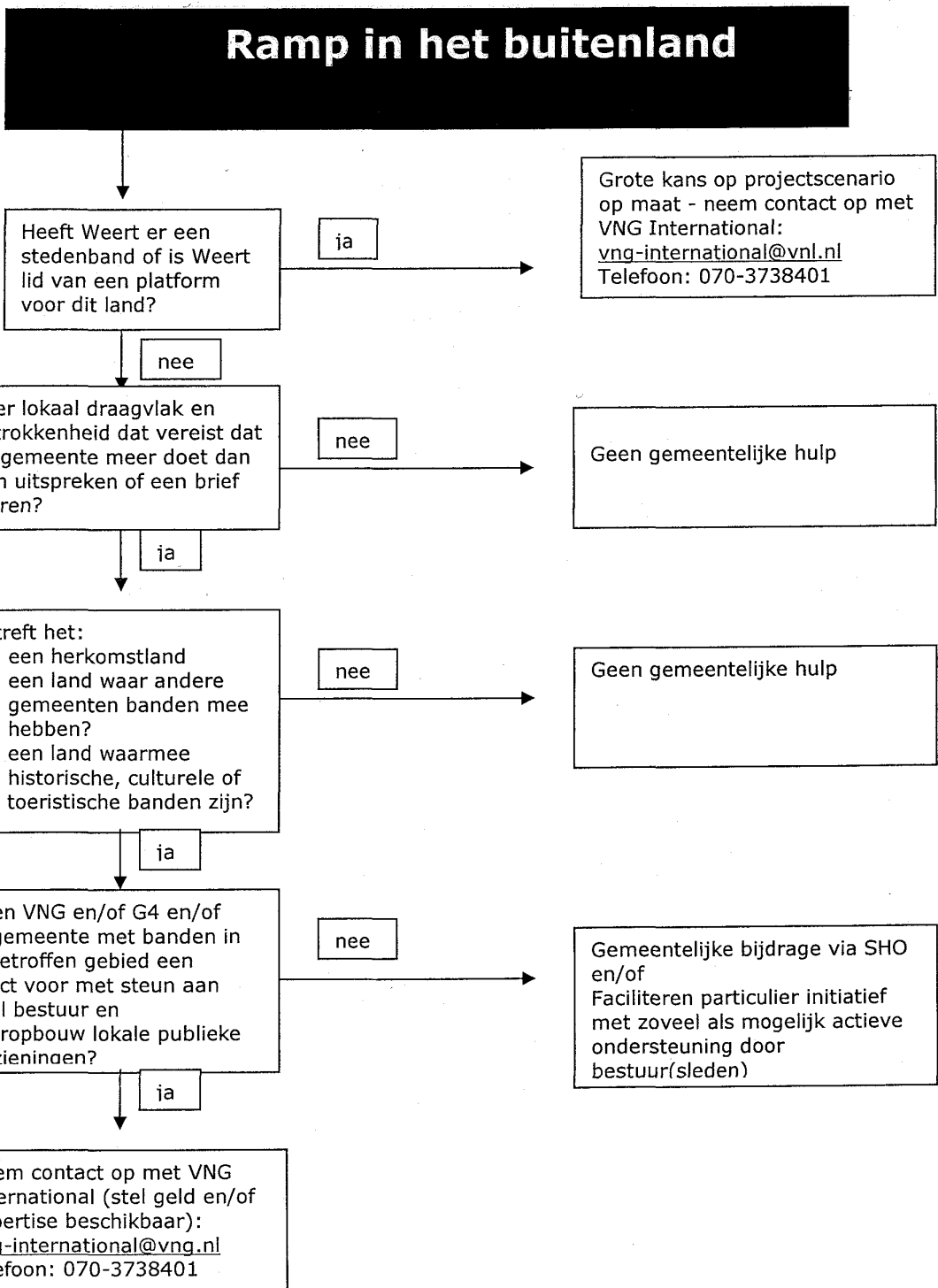
Lokale particuliere hulpinitiatieven zorgen voor draagvlak en bewustwording in de eigen stad. Het is dan ook van belang dat de gemeente opgekomen particuliere initiatieven probeert te ondersteunen.

Het geven van geld is hierbij niet de meest voor de hand liggende keuze.

Gemeenschapsgeld moet het algemeen belang in het rampgebied dienen en niet terecht komen bij één familie of clan.

Facilitaire, maar zeker ook zoveel als mogelijk, actieve ondersteuning door bestuur(sleden) is hierbij een veel betere keuze.

Schematische weergave: te kiezen hulpvorm

Door de VNG is een stroomschema ontwikkeld waarin de verschillende keuzen voor hulpkanalen zijn samengevat. Een "Weerter versie" hiervan vind u op de volgende bladzijde.

De vragen zijn tegelijkertijd criteria die kunnen worden gehanteerd om te bepalen of er wel of geen hulp gegeven dient te worden en kan daarmee als basis fungeren voor het gemeentelijk beleid.

Financiële hulp aan Weertenaren voor bezoek rampgebied

Bij eerdere humanitaire rampen is door de gemeenteraad van Weert speciale aandacht gevraagd voor (financiële) hulp aan Weertenaren die hun directe familie in het getroffen gebied willen bezoeken. Inmiddels is vast komen te staan dat het treffen van een *algemene* regeling (beleid) om via het verstrekken van bijzondere bijstand, Weertenaren in de gelegenheid te stelen hun directe familie in het rampgebied te bezoeken, wettelijk *niet* is toegestaan.

Voor de Wet werk en bijstand (WWB) geldt namelijk het territorialiteitsbeginsel op basis waarvan geen bijstand mag worden verleend voor kosten die buiten Nederland zijn gemaakt of die betrekking hebben op kosten die niet aan Nederland zijn verbonden. De gemeente mag hiervan alleen afwijken als zeer dringende redenen daartoe noodzakelijk en op basis van een *strikt individuele* beoordeling. Het afwijken van deze gedragslijn kan leiden tot een aanwijzing van de minister SZW wegens ernstige tekortkomingen in de uitvoering van de WWB⁴.

In dit beleidskader wordt dan ook geen beleid vastgesteld ten aanzien van het al dan niet verstrekken van bijzondere bijstand in samenhang met humanitaire rampen.

Voor de volledigheid kan worden opgemerkt dat tot nu toe, een humanitaire ramp in het buitenland, in Weert niet/nauwelijks heeft geleid tot extra aanvragen om bijzondere bijstand.

Financiële dekking geldelijke bijdrage

In de begroting zijn voor het geven van humanitaire hulp geen gelden gereserveerd. Een voorstel tot de benodigde financiële dekking zal in het raadsvoorstel moeten worden opgenomen.

⁴ zie bijlage 4

Te volgen procedure

Oriëntatie

Wanneer zich een humanitaire ramp heeft voorgedaan, wordt zo snel als mogelijk door de SHO beslist of giro 555 wordt opengesteld (= start nationale actie).

Uiterlijk drie dagen na de start van een nationale actie door de SHO, worden gemeenten door de VNG geïnformeerd middels een ledenbrief.

Een lokaal particulier initiatief meldt zich meestal snel zelf bij de gemeente.

Besluitvorming

- A. Alle ingekomen informatie wordt verzameld en beoordeeld door een daartoe aangewezen gemeentelijke sector/afdeling.
- B. Binnen een zo kort mogelijke tijdspanne brengt deze sector/afdeling advies uit aan het college tot het al dan niet verlenen van hulp. Dit met inachtneming van voorliggend beleidskader.
- C. Het besluiten tot het al dan niet faciliteren van lokaal particulier initiatief en de wijze waarop, is bevoegdheid van het college.
- D. Een voorstel voor een geldelijke bijdrage (en financiële dekking) wordt altijd ter besluitvorming voorgelegd aan de raad.
Ook dit gebeurt binnen een zo kort mogelijke termijn.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Weert in haar openbare vergadering van 13 maart 2013,

De griffier,

de voorzitter,

M.H.R.M. Wolfs-Corten

A.A.M.M. Heijmans

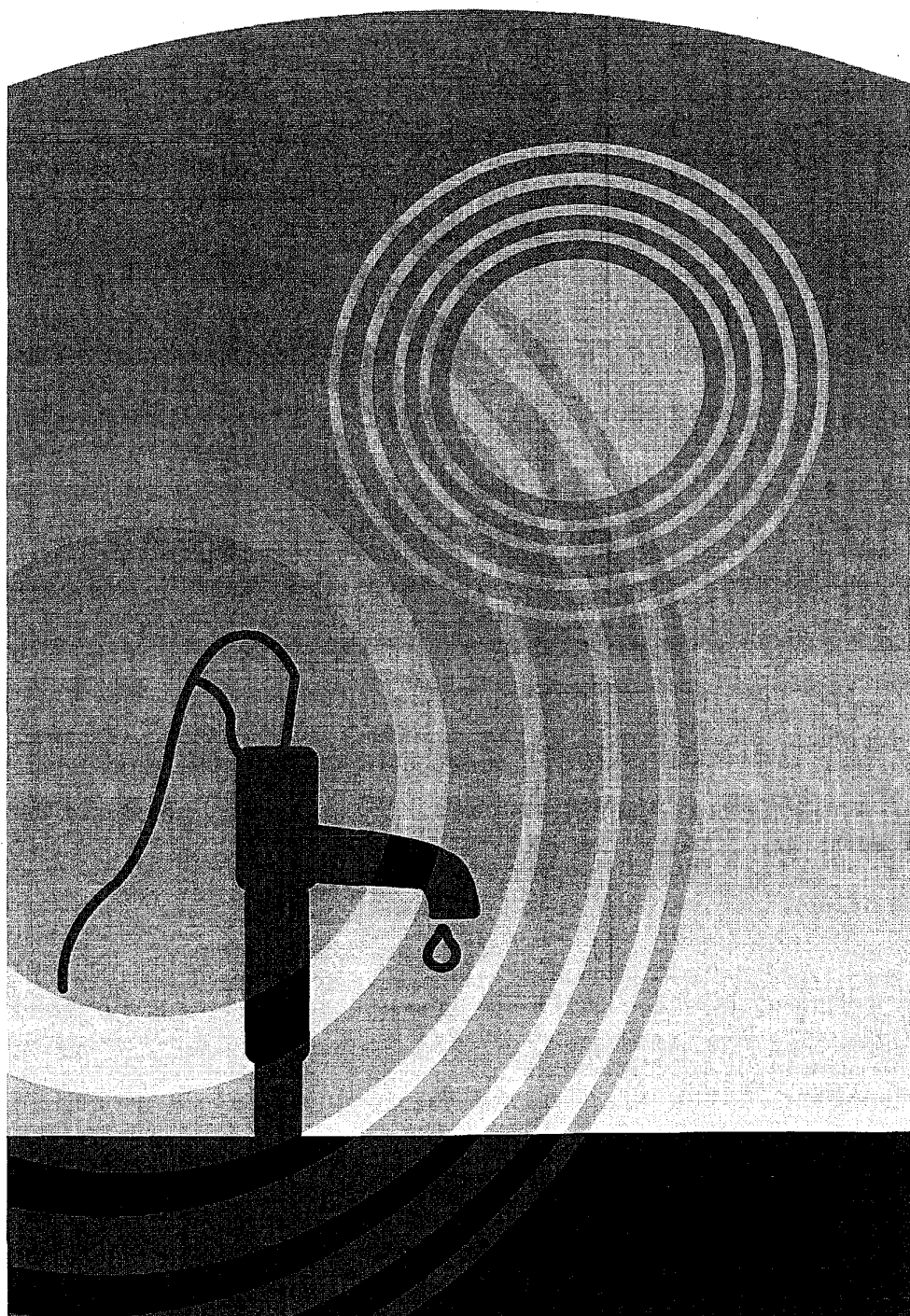
Bijlage 1. *BELEIDSKADER HUMANITAIRE RAMP, en dan?*

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

LEIDRAAD VOOR GEMEENTELIJKE BESLUITVORMING

Een ramp in het buitenland, en dan?

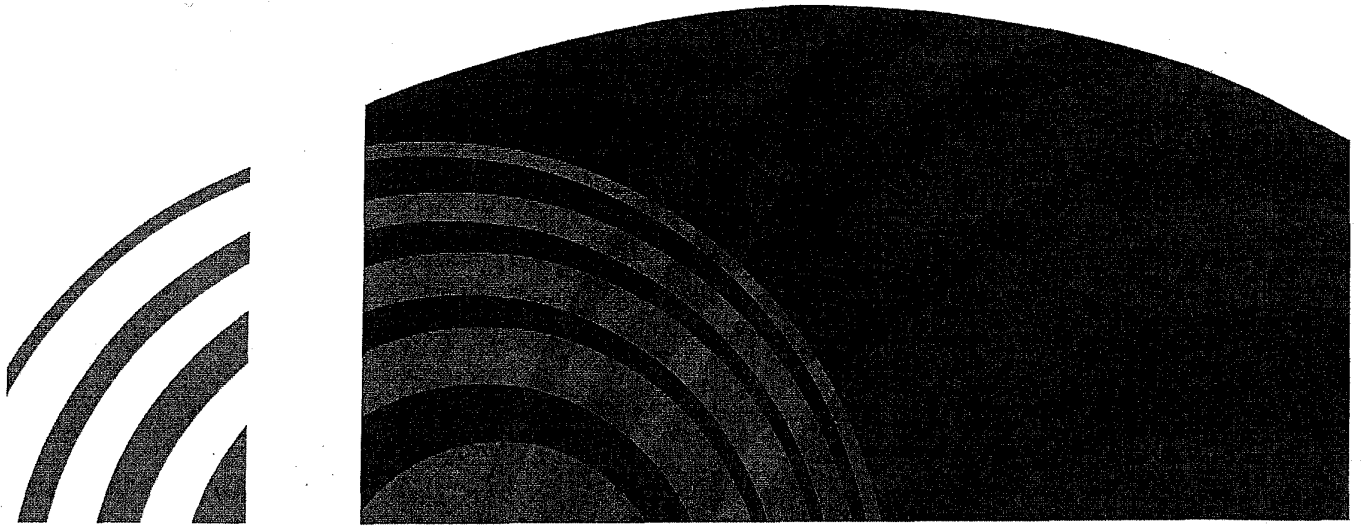

Leidraad voor gemeentelijke besluitvorming
Een ramp in het buitenland, en dan?

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
De eerste dagen na een ramp: oriëntatie en besluitvorming	7
Een hulpkanaal kiezen	9
De tijdlijn	11
Hulpkanaal A: Noodhulp via de Samenwerkende Hulporganisaties	13
Hulpkanaal B: Particulier initiatief uit eigen gemeente	15
Hulpkanaal C: Gemeentelijk wederopbouwproject	17
Noodhulp of wederopbouw?	19

Voorwoord

De gemeentelijke hulp na rampen in het buitenland mag er zijn. Het afgelopen decennium droegen gemeenten significant bij aan de hulp na de orkaan Mitch (Midden-Amerika, 1998), de tsunami (Azië, 2004), de aardbeving in Pakistan (2005) en de watersnoodramp in Suriname (2006). Gemeenten storten bijvoorbeeld bijdragen op het gironummer van de Samenwerkende Hulporganisaties, steunen de initiatieven van hun burgers of doen mee met (door de VNG gecoördineerde) gemeentelijke wederopbouwprojecten door geld en / of eigen expertise ter beschikking te stellen.

Welke vorm van hulp er ook gekozen wordt, de besteding van gemeentelijke bijdragen is niet zonder risico's en de keuze kan onderhevig zijn aan kritiek. Het gaat om belastinggeld dus de besteding moet beredeneerd, effectief en efficiënt zijn. Hulp moet gebaseerd zijn op de vraag uit het rampgebied en niet zomaar op een idee uit Nederland. En hulp moet het algemeen belang in het rampgebied dienen en niet terecht komen bij één familie of clan. Transparantie is dus noodzakelijk.

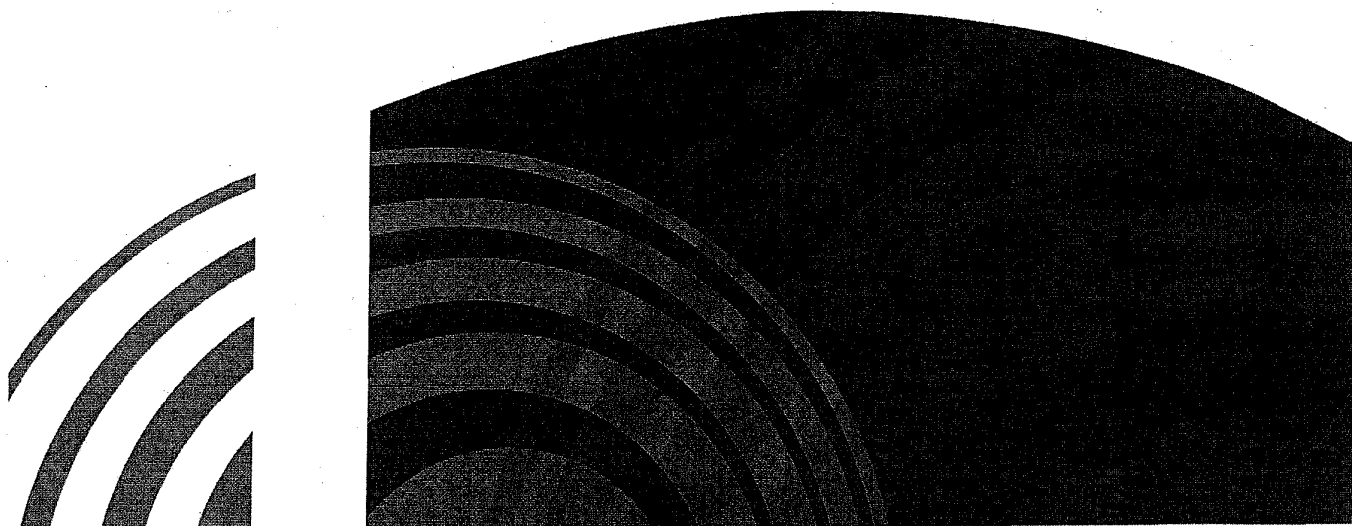
Ook ver weg van het getroffen gebied kenmerken de eerste dagen na de ramp zich vaak door hectiek. Professionele hulporganisaties en lokale gelegenheidsinitiatieven vragen geld. Diverse gemeenten kondigen snel acties aan. Gaat uw gemeente iets geven of doen? Het hangt af van een combinatie van factoren:

van de omvang van de ramp, de media-aandacht, eventuele banden met het gebied en van lokaal draagvlak. Besluitvorming vindt doorgaans plaats onder grote tijdsdruk. Sommige gemeenten hebben later spijt van keuzes of hadden achteraf graag meer controle gehad over de besteding van giften.

De emotie rondom hulpacties is begrijpelijk, maar deze mag de kwaliteit van de te nemen beslissing(en) niet negatief beïnvloeden. Juist daarom bestaat er bij een groot aantal gemeenten sterk de behoefte aan een vooraf vastgesteld kader waaraan kan worden getoetst en op basis waarvan besluitvorming kan plaatsvinden in de hectische dagen na een internationale ramp. Deze brochure biedt handvatten voor zo'n beleidskader. Het zet mogelijke vormen van hulp op een rijtje en draagt criteria aan op basis waarvan keuzes kunnen worden gemaakt.

Jacq. Wallage, burgemeester van Groningen

Voorzitter Adviescommissie Internationale Samenwerking van de VNG

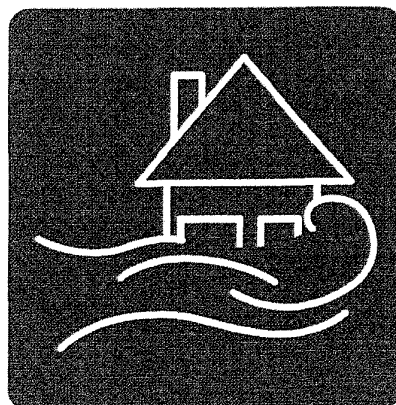
De eerste dagen na een ramp: oriëntatie en besluitvorming

Zodra er zich een ingrijpende ramp in het buitenland voordoet, staan gemeenten onder tijdsdruk. Van verscheidene kanten wordt druk uitgeoefend om 'iets' te doen. De eerste paar dagen zijn daarom cruciaal voor de besluitvorming.

Een belangrijk richtpunt is de openstelling van Giro 555 of een ander gironummer door de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO). De SHO gebruiken de volgende criteria om dit te doen of te laten: omvang van de ramp, ontbreken van capaciteit ermee om te gaan in het betreffende land, bestaan van goede kanalen voor hulp, en draagvlak in de Nederlandse samenleving. (Zie Hulpkanaal A: noodhulp via de SHO).

Het lokaal particulier initiatief meldt zich meestal snel zelf bij uw gemeente. Inventariseer de initiatieven, ga na of op reële hulpvragen wordt ingespeeld, en stel de betrouwbaarheid van de contacten in het rampgebied aan de orde. (Zie Hulpkanaal B: particulier initiatief uit eigen gemeente).

Uiterlijk drie dagen na de start van een

ationale actie door de SHO verschaft de VNG u het best mogelijke inzicht in de volgende zaken:

- Welke gemeenten hebben banden met gemeenten in het getroffen gebied
- Wat denken andere Nederlandse (en buitenlandse) gemeenten te gaan doen, en
- Welke mogelijkheden zijn er voor een wederopbouwproject voor lokale publieke infrastructuur en lokaal bestuur (een 'Gemeenten voor Gemeenten' project)

(Zie Hulpkanaal C: gemeentelijk wederopbouwproject)

De belangrijkste mogelijkheden zijn hiermee in kaart gebracht. Neem zo snel mogelijk de besluitvorming ter hand. Vaak zal het college een voorlopig besluit nemen (streeftijd: maximaal 8 dagen na de ramp), om dit vervolgens te laten bekrachtigen door de raad (streeftijd: maximaal 3 weken na de ramp). Voor de financiering gebruiken de meeste gemeenten de post onvoorzien van de algemene middelen. Sommige gemeenten (bijvoorbeeld Amsterdam) hebben een internationaal rampenfonds.

Als er een project komt voor de wederopbouw van lokale publieke voorzieningen en steun aan lokaal bestuur, dan zal definitieve besluitvorming over deelname aan dat project in veel gemeenten pas in een later stadium volgen. De belangrijkste reden daarvoor is dat er een missie naar het getroffen gebied moet plaatsvinden om de behoeften met betrekking tot de wederopbouw in kaart te brengen. Het plan voor zo'n missie wordt in de regel binnen een maand na de ramp gemaakt. Binnen 3 maanden ligt er dan een compleet projectplan.

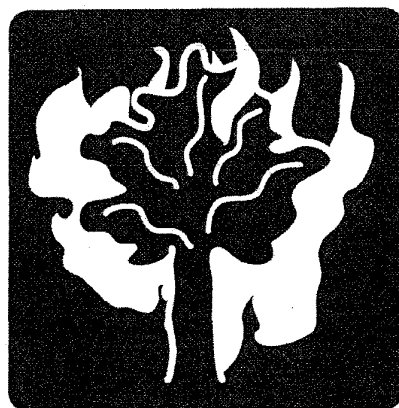
De (financiële) hulp van gemeenten kan ook worden verdeeld over meerdere hulpkanalen. Zo besloot een aantal gemeenten na de tsunami om 50% van de hulp te bestemmen voor noodhulp en 50% procent voor wederopbouw. Andere combinaties zijn natuurlijk ook mogelijk.

VNG International, de organisatie voor internationale samenwerking van de VNG, informeert gemeenten over de mogelijkheden voor bijdragen aan gemeentelijke wederopbouw in getroffen gebieden. Tevens coördineert zij de inzet van Nederlandse gemeenten tijdens de wederopbouwfase.

Een hulpkanaal kiezen

Het volgende stroomschema vat mogelijke keuzen voor hulpkanalen samen. De vragen zijn tegelijkertijd criteria die kunnen worden gehanteerd om te bepalen of er wel of geen hulp gegeven dient te worden. Het schema kan daarmee als basis fungeren voor gemeentelijk beleid. Voor een verdere verantwoording aan politiek, media of burgers wordt verwezen naar de aparte bladen over de hulpkanalen. Daarin staan per vorm van hulp voor- en nadelen die helpen een keuze te verantwoorden.

- maanden) weten of Nederlandse gemeenten actief willen participeren in een project voor de gemeentelijke wederopbouw in het getroffen gebied
- De SHO is voornemens om deze projecten te (co)financieren, mits de projectvoorstellen voldoen aan de geldende kwaliteitseisen en mits er voldoende financiering beschikbaar is voor projecten gericht op wederopbouw.
 - De SHO zal de bijzondere relatie tussen de VNG en de SHO uitwerken in haar deelnemersreglement

Colofon

Uitgave: VNG, juni 2008

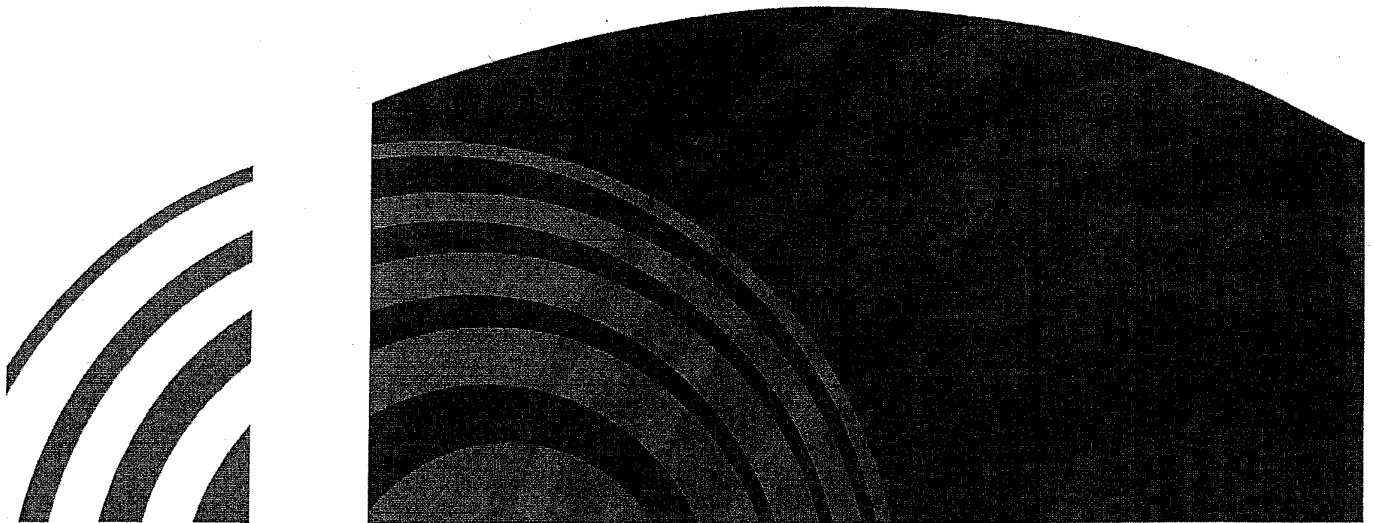
Tekst: Jaap Breugem en Arne Musch (Senior Projectleiders, VNG International)

Graphics: Designables

Meer informatie: VNG Informatiecentrum, informatiecentrum@vng.nl, tel. 070-3738020

Deze uitgave is gedrukt op FSC papier

Noodhulp of wederopbouw?

De Samenwerkende Hulporganisaties (SHO) richten zich primair op het verlenen van noodhulp. Er wordt daarbij, terecht of niet, veel geklaagd over lokale en gedeconcentreerde overheden in rampgebieden: over bureaucratie en corruptie en over gebrekkige publieke voorzieningen die de hulp vertragen. En lokale overheden klagen, terecht of niet, over hulpverleners: ze trekken zich nergens wat van aan, halen goede staf weg die voor voorzieningen zouden moeten zorgen en zetten voorzieningen op zonder zich om later onderhoud te bekommeren.

Met lokale of gedeconcentreerde overheden in een rampgebied werken heeft zowel voor- als nadelen. De professionele hulporganisaties van de SHO erkennen dat juist Nederlandse gemeenten een zinvolle bijdrage kunnen leveren tijdens de wederopbouwfase, met name daar waar een rol ligt voor lokale en gedeconcentreerde overheden uit het rampgebied.

De VNG en de SHO hebben daarom in juni 2008 het volgende afgesproken:

- De SHO informeren de VNG zo spoedig mogelijk na een besluit tot het houden van een Nationale actie
- De VNG laat de SHO tijdig (binnen 3

wie er daadwerkelijk behoefte is in het rampgebied. Dit soort projecten wordt in de praktijk getrokken door VNG International, door de G4 of door gemeenten met stedenbanden in het rampgebied. Er komt niet bij elke ramp zo'n project; sommige gebieden / situaties lenen zich er niet voor. Enkele dagen na de ramp geeft VNG International aan hoe groot de kans is dat het er komt.

Het gemeentelijk wederopbouwproject heeft een aantal voordelen en als grootste nadeel dat het minder snel resultaten aflevert dan noodhulp. De gemeente die kiest voor een bijdrage aan een dergelijk project kan hiervoor de volgende argumenten aanvoeren:

- Focus op de langere termijn is nodig omdat noodhulp al van veel kanten wordt geboden
- Directe hulp aan mensen is populair maar daardoor worden het algemeen belang en de publieke voorzieningen vergeten
- Er is juist hulp nodig als de ramp geen voorpaginanieuws meer is
- Nederlandse gemeenten hebben verstand van (gemeentelijke!) wederopbouwthema's
- Met publieke voorzieningen en beter functionerende lokale overheden verloopt alle andere hulp beter

Deze overwegingen kan de gemeente van tevoren vastleggen in beleid. Bij een gemeentelijk wederopbouwproject wordt altijd periodiek gerapporteerd over de besteding van de bijdragen. Naast de verantwoording is dit ook bruikbaar voor het instandhouden van de betrokkenheid bij (de getroffen) in) het rampgebied.

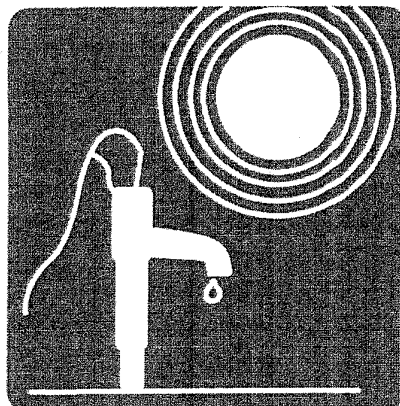
Hulpkanaal C: Gemeentelijk wederopbouwproject

4 Voordelen	4 Nadelen
Motivatie eigen personeel	Hoge overheadkosten
Controle	Kan belastend zijn voor eigen organisatie
Duurzaamheid	Traag
Herkenbaarheid	Weinig landelijke media-aandacht

Gemeentelijke wederopbouwprojecten doen in de regel het volgende:

- Lokale publieke voorzieningen weer opbouwen
- Functioneren lokale en gedeconcentreerde overheden verbeteren
- Lokale rampenhulpverlening opzetten of verbeteren

Gemeenten kunnen met geld of met deskundigheid bijdragen. Voorbeelden van het laatste zijn rampenhulpverlening, bouw- en woningtoezicht, publieke gezondheidszorg, afval en milieu, kadaster en bevolkingsadministratie. Bij deskundigen geldt overigens: het gaat er niet om wie er willen gaan, maar aan

- Financiering, bijvoorbeeld met een verdubbelingregeling
- Deskundigheid beschikbaar stellen tijdens de uitvoering, bijvoorbeeld een ambtenaar bouw- en woningtoezicht voor een project dat huizen repareert na een aardbeving

Het komt voor dat er wrijving ontstaat tussen verschillende lokale initiatieven. Dit kan de gemeente voor problemen stellen, vooral als ze het ene initiatief wel en het andere niet steunt.

Er is veel te doen over het mogelijke gebrek aan effectiviteit van particuliere initiatieven. Vooral bij noodhulp, maar ook bij wederopbouw is die scepsis vaak terecht. Het is niet aan de gemeente om initiatieven te verbieden of te ontraden. Sorteren, verzamelen, informatiedagen; het hoort er allemaal bij. Maar als de gemeente projecten of het sturen van hulpgoederen financiert, kan ze wel de volgende criteria hanteren:

- De betrouwbaarheid van initiatieven en van de contacten in het rampgebied moet expliciet aan de orde komen
- Het initiatief moet kunnen aangeven waaraan in het rampgebied behoefte is en wat het wil gaan doen. Steun van gezaghebbende instanties of personen in het rampgebied is een pré
- Het initiatief moet de capaciteit hebben om elke schakel van het project op tijd uit te voeren
- Een restrictief beleid legt van tevoren een focus op lokale publieke voorzieningen en lokaal bestuur vast ('als het daar niet om gaat financiert de gemeente niet')

Hulpkanaal B: Particulier initiatief uit eigen gemeente

4 Voordelen	4 Nadelen
Draagvlak en motivatie eigen bevolking	Risico van lage doeltreffendheid en distributieproblemen in het rampgebied
Lage overheadkosten	Soms aanbod- in plaats van vraaggericht
Direct en kleinschalig	Risico van nepotisme/corruptie
Herkenbaar	Risico van ruzie om gemeentelijke subsidies

Er zijn vele soorten lokaal particulier initiatief – meestal betreft het inzamelingsacties en kleinschalige projecten van stichtingen, verenigingen of gelegenheidsclubs. Het is aantrekkelijk om dit te steunen. Het is goedkoop en genereert in potentie zowel draagvlak in eigen gemeente als resultaten in het rampgebied. Enkele manieren om particuliere initiatieven te steunen zijn:

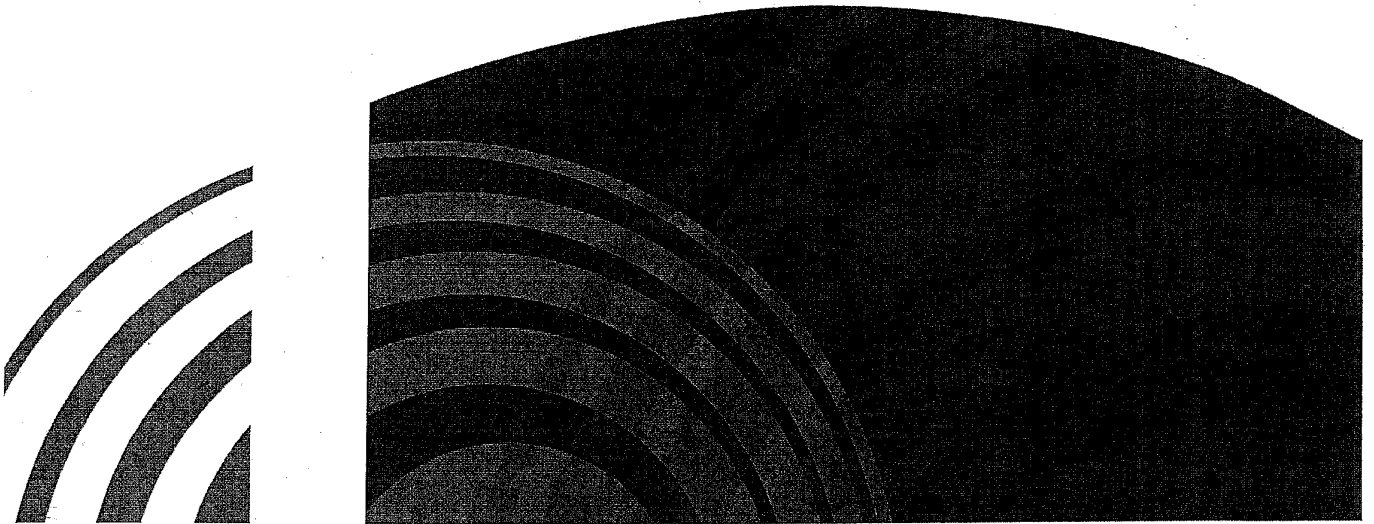
- Stimuleren met informatie, contacten, publiciteit, menskracht, ruimtes, diensten
- Coördinatievergaderingen beleggen

relevante goederen beslag legt op uitermate schaarse logistieke middelen. Voor gerichte, grootschalige noodhulp bieden de Samenwerkende Hulporganisaties het beste alternatief.

Er zijn 8 hulporganisaties lid van de SHO (Kerk in Actie, Cordaid Mensen in Nood, Nederlandse Rode Kruis, Oxfam Novib, Stichting Vluchteling, Tear, Terre des Hommes, Unicef Nederland). Ze werven samen fondsen en besteden deze individueel op basis van een vaste verdeling, elk via eigen partners/kanalen in het getroffen gebied. Soms kunnen gastorganisaties geld krijgen.

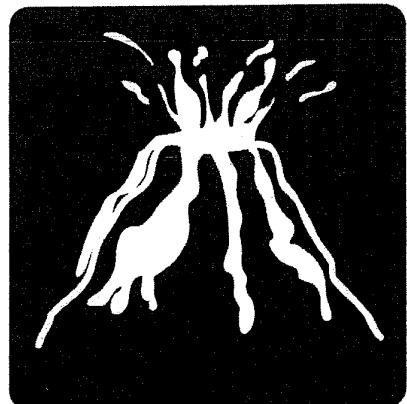
Giro 555 is een goede manier om snel iets te kunnen betekenen. Nederlandse gemeenten geven dan ook veel geld aan de SHO, en stellen weinig eisen ten aanzien van de besteding. Het grootste nadeel is dat voor invloed of een herkenbare rol van individuele gemeenten geen plaats is. De leden van de SHO hebben daar ook geen belang bij. Het geld wordt namelijk onder hen verdeeld, waarna ze met individuele projecten aan hun eigen zichtbaarheid moeten werken.

Hulpkanaal A: Noodhulp via de Samenwerkende Hulporganisaties

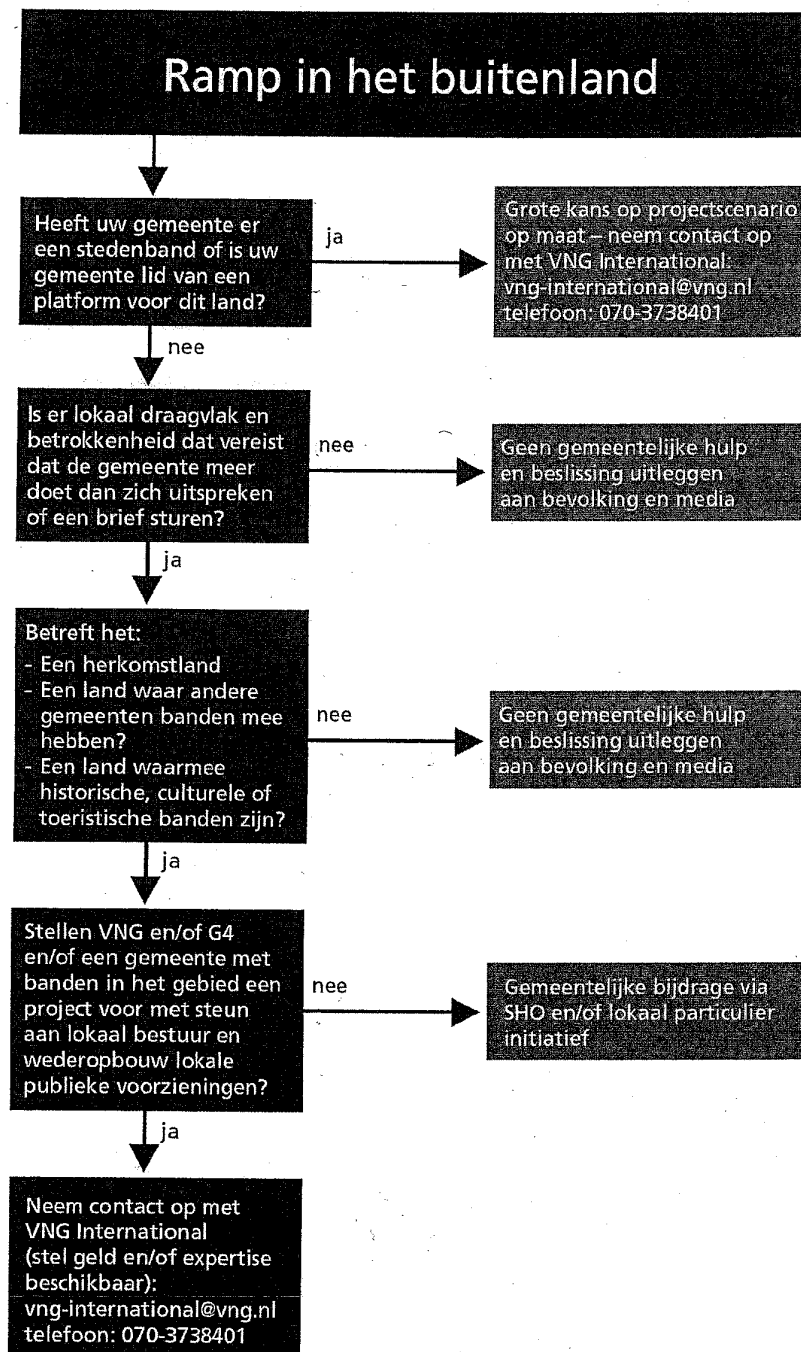
4 Voordelen	4 Nadelen
Snel	Geen directe controle over besteding
Niet belastend voor gemeentelijke organisatie	Relatief hoge overheadkosten
Media aandacht bij aankondiging storting	Risico van kritiek op lage aantal gerealiseerde projecten in het rampgebied
Vaak draagvlak voor actie samen met eigen bevolking	Slechte herkenbaarheid van de eigen inzet

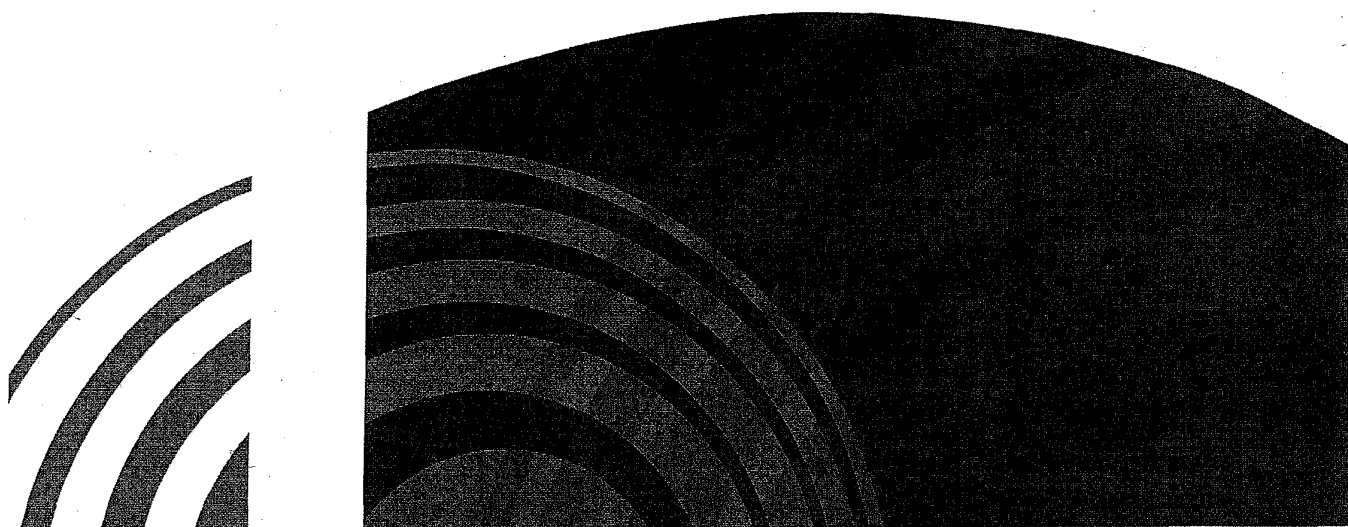
Giro 555 van de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO) is populair bij gemeenten. Zo droegen gemeenten naar schatting zo'n € 10.000.000 bij aan de nationale tsunami actie. Vaak wordt samen met de bevolking geld ingezameld en wordt de storting met enige ceremonie aangekondigd. Een gemeente zal bijna nooit zelf noodhulp organiseren. Lokaal particulier initiatief doet dat soms wel. Aan de noodhulp van het lokaal particulier initiatief kleven risico's. Wie ooit de hectiek op een (lucht)haven in een rampgebied heeft meegemaakt, beseft dat de 'privé-noodhulp' vaak met relatief ir-

Als er een gemeentelijk wederopbouwproject komt, mag het volgende worden verwacht:

Tot 3 weken na 0	VNG (en participerende gemeenten) komen met analyse van behoeften en mogelijkheden. Plan voor "fact finding" missie naar het gebied wordt opgesteld.
Tot 1 maand na 0	Kaders en contracten voor het wederopbouwproject worden opgesteld.
Tot 3 maanden na 0	De missie wordt uitgevoerd en het projectplan wordt gepresenteerd.
Tot 3 jaar na 0	Het gemeentelijk wederopbouwproject wordt uitgevoerd, eventueel met inzet van experts uit gemeenten. Informatie over voortgang wordt periodiek geleverd t.b.v. verantwoording en instandhouden betrokkenheid.

De tijdlijn

Vanaf het moment dat zich een ingrijpende ramp in het buitenland voordoet, staan gemeenten onder tijdsdruk. De tijdlijn geeft aan wat wanneer mag worden verwacht.

t= 0	De ramp vindt plaats
Tot 3 dagen na 0	SHO openen gironummer
Tot 6 dagen na 0	VNG publiceert korte inventarisatie (evt. banden Nederlandse gemeenten met gemeenten in getroffen gebied, mogelijkheden voor project voor gemeentelijke wederopbouw) (www.vng.nl > Iedenbriet)
Tot 7 dagen na 0	College krijgt te maken met vragen vanuit raad, bevolking, hulporganisaties en (lokale) media
Tot 8 dagen na 0	College doet toezegging onder voorbehoud, informeert VNG, en zoekt media-aandacht
Tot 3 weken na 0	De raad bekrachtigt de toezeggingen

Bijlage 2. Beleidskader humanitaire ramp, en dan?

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

SHO

**Samenwerkende
Hulporganisaties**

p/a Het Nederlandse Rode Kruis
Postbus 28120
2502 KC Den Haag
+31 70 44 55 680
www.giro555.nl

PROTOCOL SAMENWERKING VNG EN SHO

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Stichting Samenwerkende Hulporganisaties, hierna te noemen SHO

Preambule

De gemeentelijke hulp na rampen in het buitenland mag er zijn. Het afgelopen decennium droegen gemeenten significant bij aan de hulp na de orkaan Mitch (Midden-Amerika, 1998), de tsunami (Azië, 2004), de aardbeving in Pakistan (2005) en de watersnoodramp in Suriname (2006). Gemeenten storten bijdragen op het gironummer van de Samenwerkende Hulporganisaties, steunen de initiatieven van hun burgers of doen mee met (door de VNG gecoördineerde) gemeentelijke wederopbouwprojecten door geld en / of eigen expertise ter beschikking te stellen.

Direct na de tsunami stimuleerde de VNG gemeenten om bij te dragen aan de noodhulp via een gift aan 555 van de SHO. Zonder enig voorbehoud doneerde een groot aantal gemeenten aanzienlijke bedragen. Omdat diverse Nederlandse reeds langere tijd contacten onderhiielden met gemeenten in het getroffen gebied in Sri Lanka bestond er ook een sterke behoefte om zelf samenwerking te zoeken bij de wederopbouw van partnergemeenten in het getroffen gebied. Deze en andere gemeenten namen deel aan een door de VNG geïnitieerd project ter bevordering van de gemeentelijke wederopbouw in de Zuidelijke Provincie van Sri Lanka. SHO partners TEAR en Kerkinactie droegen bij aan dit project.

De VNG ondersteunt haar leden in hun internationale activiteiten en voert internationaal werk uit namens de leden. De VNG is weliswaar geen noodhulporganisatie, maar kan en wil in bepaalde rampsituaties door de samenwerking met plaatselijke overheden in een door een ramp getroffen gebied een rol spelen bij de wederopbouw. Dit laatste doorgaans in samenspel met gemeenten in Nederland die banden met gemeenten in het getroffen gebied hebben.

De SHO richten zich primair op het verlenen van noodhulp. Er wordt daarbij, terecht of niet, veel geklaagd over lokale en gedeconcentreerde overheden in rampgebieden; over bureaucratie en corruptie en over gebrekkige publieke voorzieningen die de hulp vertragen. En lokale overheden klagen, terecht of niet, over hulpverleners; ze trekken zich nergens wat van aan, halen goede staf weg die voor voorzieningen zouden moeten zorgen en zetten voorzieningen op zonder zich om later onderhoud te bekommeren.

Met lokale of gedeconcentreerde overheden in een rampgebied werken heeft zowel voor- als nadelen. De professionele hulporganisaties van de SHO erkennen dat juist Nederlandse gemeenten een zinvolle bijdrage kunnen leveren tijdens de wederopbouwfase, met name daar waar een rol ligt voor lokale en gedeconcentreerde overheden uit het rampgebied.

De SHO, met ingang van 1 juli 2007 georganiseerd als stichting, gevestigd in Den Haag, stelt de samenwerking met de VNG zeer op prijs. Weliswaar is de VNG geen noodhulporganisatie, maar het is wenselijk dat VNG en SHO in geval van een nationale actie samen werken. Daarom spreken de SHO en de VNG in geval van een ramp die tot een nationale actie leidt de volgende bijzondere procedure af:

De SHO en de VNG stellen vast dat:

- Nederlandse gemeenten traditioneel tot de belangrijkste donoren van SHO acties gerekend kunnen worden;
- de SHO het belangrijkste Nederlandse kanaal vormen voor noodhulpverlening aan slachtoffers van rampen in het buitenland;
- Nederlandse gemeenten niet toegerust zijn om zelfstandig noodhulp te bieden;
- de SHO met ingang van 1 juli 2007 onderscheid maakt tussen de noodhulpfase en de wederopbouwfase;
- gemeentelijke wederopbouw in getroffen gebieden een essentieel onderdeel kan zijn van het wederopbouwtraject;
- Nederlandse gemeenten en hun vereniging, de VNG, een belangrijke (actieve) bijdrage kunnen leveren aan die gemeentelijke wederopbouw.

en besluiten als volgt samen te werken:

- De SHO informeren de VNG zo spoedig mogelijk na een besluit tot het houden van een Nationale Actie;
- De VNG adviseert haar leden eventuele bijdragen aan een nationale actie via de SHO te laten lopen;
- De VNG laat de SHO tijdig (binnen 3 maanden) weten of Nederlandse gemeenten actief willen participeren in de gemeentelijke wederopbouw in het getroffen gebied;
- De SHO zijn voornemens om deze projecten te (co)financieren, mits de projecten aan de geldende kwaliteitseisen voldoen en mits er voldoende financiering beschikbaar is voor projecten gericht op wederopbouw;
- De procedures voor beoordeling, besluitvorming en rapportage hierover vinden plaats volgens de in de SHO geldende regels;
- De SHO zal de bijzondere relatie tussen de VNG en de SHO in haar deelnemersreglement uitwerken;
- Dit protocol wordt binnen een jaar na het uitroepen van de eerstvolgende Nationale Actie door de partijen geëvalueerd.

Den Haag, 5 juni 2008

Dhr. M.T. Niemeijer
Secretaris
Stichting Samenwerkende Hulporganisaties

Dhr. Jacq. Wallage
Voorzitter
Adviescommissie Internationale Samenwerking van de VNG

Overzicht besluitvorming gemeente Weert in samenhang met humanitaire rampen in het buitenland periode 2001 - 2012

	Voorstel	Behandeld in vergadering van de raad d.d.	(samengevat) Besluit
Aardbeving Marokko (2004)	Initiatiefvoorstel om €22.000,-- aan het Nederlandse Rode Kruis ter beschikking te stellen tbv de slachtoffers van de aardbeving in Marokko	22 maart 2004	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Geen gemeentelijke donatie per inwoner beschikbaar gesteld. ▪ Motie aangenomen waarmee aan het college de opdracht is verstrekt om het mogelijk te maken dat Weertenaren die hun directe familie in het getroffen gebied willen bezoeken, een beroep kunnen doen op bijzondere bijstand tot een maximum van € 500,-- per persoon.
Zeebeving in Azië (2004)	Voorstel college om: A. € 49.000,-- beschikbaar te stellen aan de Samenwerkende Hulporganisaties, via gironummer 555. B. Particuliere initiatieven tbv de noodhulp in Azië positief te benaderen, waarbij géén hulp in financiële zin zal worden geboden doch, voor zover mogelijk en gewenst, wel in facilitaire zin.	17 januari 2005	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Besloten conform voorstel. Donatie €49.000,--.
Aardbeving in India, Pakistan en Afghanistan (2005)	Amendement PvdA-fractie in raadsvergadering begrotingsbehandeling 2006 om een euro per inwoner beschikbaar te stellen voor de slachtoffers van de aardbeving in India, Pakistan en Afghanistan.	10 november 2005	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Geen gemeentelijke donatie per inwoner beschikbaar gesteld.
Watersnoodramp in Suriname (2006)	<i>Initiatiefvoorstel</i> tot: 1. Beschikbaar stellen van een gemeentelijke bijdrage van € 24.000,-- ten behoeve van de slachtoffers van de watersnoodramp in Suriname.	24 mei 2006	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Geen gemeentelijke donatie per inwoner beschikbaar gesteld. ▪ Idem inhoud motie 2004
Aardbeving Java, Indonesië (2006)	Schriftelijk verzoek fractievoorzitters WEERT Lokaal, PvdA, SP en D66 aan college om besluit 24 mei 2006 (Suriname), overeenkomstig toe te passen voor Java.	Gehandeld conform besluit 24 mei 2006.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Geen gemeentelijke donatie per inwoner beschikbaar gesteld. ▪ Idem inhoud motie 2004
Aardbeving Haïti 2010	Initiatiefvoorstel om € 1.-- per inwoner te doneren t.b.v. noodhulp, te storten op gironummer 555 van de Samenwerkende Hulporganisaties	27 januari 2010	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Geen gemeentelijke donatie per inwoner beschikbaar gesteld. ▪ Idem inhoud motie 2004

Tweede Kamer der Staten-Generaal**2**

Vergaderjaar 2003–2004

Aanhangsel van de Handelingen**Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden****1160**

Vragen van het lid **Varela** (LPF) aan de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over *het verstrekken van gratis vliegtickets aan bijstandsgerechtigden met familie in het door de aardbeving getroffen gebied in Marokko*. (Ingezonden 3 maart 2004)

1

Vindt u het aanbieden van vliegtickets aan bijstandsgerechtigde Marokkanen die kunnen aantonen dat ze familie hebben in het gebied waar afgelopen vrijdag een aardbeving plaatsvond een vorm van generieke regeling?¹ Zo ja, bent u van plan om de betreffende gemeenten hierover ter verantwoording te roepen?

2

Bent u van mening dat dit een financiering van «ramptoerisme» is aangezien niet aangetoond hoeft te worden dat familie is omgekomen bij de aardbeving? Zo ja, keurt u dit dan af?

3

Vindt u dat in voorkomende gevallen ook bijvoorbeeld een autochtone bijstandsgerechtigde uit bijvoorbeeld Den Haag recht heeft op een treinkaartje naar bijvoorbeeld Bovenkarspel als hij hoort dat zijn familie bijvoorbeeld bij een verkeersongeval betrokken is?

4

Deelt u de mening dat er een nog stringenter beschrijving moet komen

van wat wel en wat niet onder de Wet werk en bijstand valt?

5

Bent u van mening dat op basis van deze actie opnieuw gekeken moet worden naar de wijze van budgettering en dat deze zonodig naar beneden dient te worden gesteld?

¹ Algemeen Dagblad, 1 maart jl.

Antwoord

Antwoord van staatssecretaris **Rutte** (Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (Ontvangen 26 maart 2004)

1 en 2

Het territorialiteitsbeginsel in de Wet werk en bijstand (WWB) sluit bijstandsverlening uit ten aanzien van kosten die buiten Nederland zijn gemaakt of die betrekking hebben op kosten die niet aan Nederland zijn verbonden. Het betalen van reiskosten naar Marokko valt daaronder. Gemeenten hebben echter op grond van artikel 16 WWB de bevoegdheid om van dit territorialiteitsbeginsel af te wijken indien zeer dringende redenen daartoe noodzaken. Strikte toepassing van individuele beoordeling van het vereiste van «zeer dringende redenen» is cruciaal. Het betreft dan acute noodsituaties, behoeftige omstandigheden en de onmogelijkheid voor betrokkene om deze op enig andere wijze te

verhelpen. Of hier sprake van is, dient de gemeente strikt van geval tot geval te beoordelen. Indien de gemeente op deze wijze het recht op een uitkering beoordeelt, is er geen sprake van een generieke regeling. De WWB geeft mij, in artikel 76, de bevoegdheid om aanwijzingen aan de gemeenten te geven indien ik met betrekking tot de uitvoering van de WWB ernstige tekortkomingen constateer. Daarbij treed ik niet in individuele gevallen. Ik heb thans geen aanwijzingen dat er ernstige tekortkomingen in de uitvoering van de WWB bij de betreffende gemeenten moeten worden aangenomen.

3

In de in vraag 3 beschreven situatie is het territorialiteitsbeginsel niet van toepassing. Welke kosten en tot welk bedrag deze voor de verlening van bijzondere bijstand in aanmerking komen, is op grond van artikel 35 WWB ter beoordeling aan de gemeenten en hangt onder meer af van de bijzondere omstandigheden in het individuele geval.

4

De uitgangspunten van de WWB inzake decentralisatie en deregulering zijn ook terug te vinden in het wettelijke kader voor de verlening van bijzondere bijstand. Het stringenter beschrijven van wat wel en niet onder de WWB valt, past naar

mijn mening niet bij de genoemde uitgangspunten.

5

De wijze van budgettering van de bijzondere bijstand via de algemene uitkering in het gemeentefonds, sluit aan bij het gegeven dat die vorm van bijstand beleidsmatig en financieel is gedecentraliseerd. Ik zie geen aanleiding om deze wijze van budgettering op basis van deze actie bij te stellen.